

שיל"ת

קונטרס

דפי יד שנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון עג שנה ב' חג הפסח חודש ניסן שנת ה' תשפ"ב לפ"ק
יבמות לב. - לח:

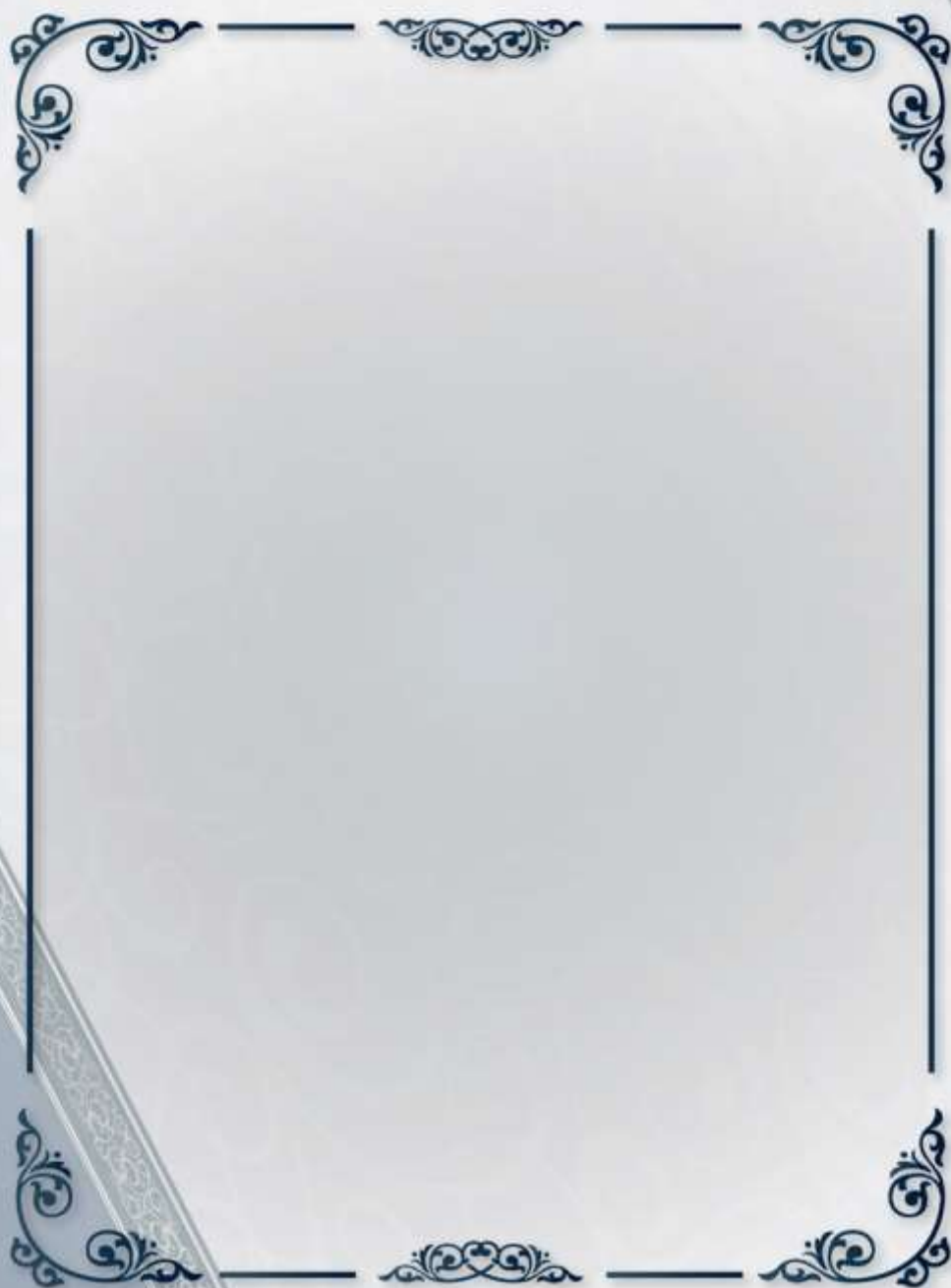
**קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com**

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל" 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

מה בגליון?

- מה הראיה מכך שאמר ר' יוסי לנידון במיתה החמורה לסבר דאין איסור חל על איסור, הרי אפשר דדוקא במיתה כיון שא"א להמיתו ב' פעמים קובעים לו החמור יותר, אבל האיסור עצמו אפשר שחל על האיסור? (הערה קל"ח)
- קשה מה היה קושיית הגמ' על חמלוקתם של ר' חייה ובר הפרא במאי קמיפלגי, הרי הם עצמם אמרו כבר בהדיא בדבריהם שנחלקו אם כשהותרה במקדש אכל מי שבשביל עבודתו הותרה הותרה או לכולם הותרה, ואיך אמרו עכשיו בגמ' דבאיסור כולל ואליבא דר' יוסי אם מחייב חדא או תרתי פליגי? (הערה ק"מ)
- מה שדימו מיתת ער לאונן דשניהם על איסור אחד מתו כדכתיב וימת גם אותו, קשה מה הדמיון בזה כלל, הרי באונן הטעם שהשחית זרע היה כי לא לו יהיה הזרע, ומשא"כ אחיו ער סתם שבביל יופי וזנות עשה הדבר, ואין איסורו של אונן חמור כשל ער? (הערה קמ"ג)
- לפי מה שאמר בתוס' דרק לזכר אח אחר במקום הזכור אסור לו, אבל להעדיף אחד מן הפשוטים ולהוסיף לו יותר משאר אחיו מותר, א"כ לפי מה נעשה החשבון של זכור פי שנים, פי שנים מן זה שהעדיף או פי שנים משאר הפשוטים? (הערה קנ"ב)

• מה שביאר רש"י בשדה שהוריש האב לבנו לאם מכרן האב מכורין דמיירי בזכות הפירות של השדה ולא בגוף השדה, וא"כ למה אמרו דין זה רק בדיעבד לאם כבר מכר למכורין, הרי זכות הפירות לגמרי שלו והיה למשנה להתיר לו למכרן לכתחילה, וא"כ למה אמרו האב אינו יכול למכור ולא חילקו בין גוף השדה לפירות? (הערה קנ"ג)

• רריך ביאור מה הטעם לאסור לישא מינקת חצירו, דהרי אם הטעם שחיישינן שתעבר ויסתכן התינוק, הרי חשש זה הוא גם בכל אדם שאשתו מינקת, וסם התירו לה לשמש במוד ובכך לא תעבר, וא"כ למה כאן לא התירו לו לישא המינקת ותשמש במוד? (הערה קנ"ו)

• מה שהביאו בגמ' מראב"י דלא ישא אדם אשה וזדעתה לגרשה, וזה משום שאל תחרש על רעד רעה וכו', לכאורה קשה לזה סותר מה שעכשיו אמרו על רב ור' נחמן שהיו מקדשים אשה ליומא כשבאו לאיזה מקום, דהרי סם ודאי מיירי בזדעתם לגרשם? (הערה קס"ב)

• מה שבתוד"ה יחודי בעלמא ביאר דברבנן אין חשש משום הנושא אשה במדינה אחרת לממזרים, וזה משום שאם יבוא עליה יקחנה לעירו, קשה מאי שנא רבנן דסמכינן שיקחנה לעירו, הרי כך אפשר להתיר בכל אדם שיהא אפשר לו לישא אשה בכל מקום דנסמוד שיקחנה לעירו? (הערה קס"ד)

דף לב ע"א

קלה. בגמ' וסבר ר' יוסי איסור חל על איסור והא תניא עבר עבירה שיש בה שתי מיתות נידון בחמורה ר' יוסי אומר נידון בזיקה הראשונה. היינו דמשם חזינן דלר' יוסי נידון רק על איסור אחד ולא על שניהם, וממילא חזינן דאין איסור חל על איסור. אבל צריך ביאור מה ראייה איכא משם כלל, הרי שם מיירי לגבי איזה עונש נידון בה, וכזה פשיטא שא"א לדונו בשני מיתות, ולכך נידון בזיקה הראשונה, אבל לגבי אם האיסור עצמו חל על איסור מניין לנו שלא חל. והביאור הוא דמכך שחזינן שלר' יוסי נידון על זיקה הראשונה ולא על החמורה כת"ק, משמע דסבר ר' יוסי דאין האיסור השני חל עליו כלל, ולכך אינו נידון על השני אפי' אם הוא החמור שביניהם, דאם היה חל גם השני למה לא נדונו על החמור שביניהם, הרי שניהם חלים בשווה וכמה שחמור מביניהם יש לנו לדונו, אלא

ודאי סבר דהשני לא חל כלל וכנ"ל. אבל באמת קשה דאפשר עדיין לומר דכן חל השני ומ"מ לא נדונו במיתה של השני החמור, וזה משום שמשעת שנתחייב מיתה על הראשון כבר גברא קטילא הוא, ולכך א"א יותר להמיתו, אבל האיסור עצמו אפשר דחל עליו. ויש לומר דכאן אין אפשרות לומר סברא זו, דהרי לא מיירי כאן שעשה איסור אחד וכבר נתחייב מיתה ורק אח"כ עשה עוד איסור, דהרי כאן מיירי שבאותו מעשה עשה ב' האיסורים, רק שעל אשה זו שבא עליה עכשיו חל עליה איסור אחד לפני השני, וממילא א"א לומר דגברא קטילא היא, דעליו חיוב המיתה של שניהם חלים יחד, ומכך דמ"מ אמר ר' יוסי דרק על הראשונה חייב ודאי הוא משום שאין האיסור השני חל עליו כלל.

דף לב ע"ב

הותרה לו. ולפי זה קשה מה הקשו לקמן בגמ' במאי קמיפלגי, הרי בהדיא חזינו כאן במאי נחלקו, וגם מניין לגמ' לתרץ שם דבאיסור כולל אליבא דר' יוסי נחלקו, וצ"ע.

דף לד ע"א

קלח. בגמ' אמר רב יהודה אמר רב ר"מ היא זכו' ר' מאיר אומר אם היתה שבת והוציאו בפיו חייב אמרו לו אינו מן השם. היינו כדביאר רש"י דלר"מ מדמחייב גם על איסור שבת משמע דגם באיסור בת אחת הוא מחייב, דהרי הוא חל יחד עם יוח"כ. אבל קשה דמה ההכרח לומר דמשנתינו דווקא כר"מ היא, הרי גם רבנן שחלקו עליו ולא מנו כאן את איסור שבת, לא משום שחלקו עליו בעניין של בת אחת הוא, אלא באמת גם הם מודים דחל ומחייב בעוד הפאת משום איסור שבת, אלא מה דלא מנו אותו הוא משום דאינו מן השם, והיינו דאין זה איסור על

קלו. בגמ' ובפלוגתא דאיתמר זר ששימש בשבת זכו' בעל מום ששימש בטומאה זכו' זר שאכל מליקה זכו'. צריך ביאור דלקמן אמרו דמחלוקתם אחת היא באיסור כולל ואליבא דר' יוסי, וא"כ למאי בעינן לומר מחלוקתם בג' מקרים שונים, הרי די שיאמרו מחלוקת זו באחת מהם, וממילא נדע שגם באופנים אחרים נחלקו כן, וצ"ע.

קלז. בגמ' התחיל ר' חייא לדון שבת לכל נאמרה כשהותרה במקדש אצל כהנים הותרה לכהנים הותרה ולא לזרים. היינו דמחלוקתם של ר' חייא ובר קפרא היא אם כשאמרינן הותרה במקדש לכולם הותרה או רק למי שבשביל עבודתו הותרה, דלר' חייא הותרה רק למי שבשביל עבודתו הותרה, ואילו לבר קפרא הותרה לכולם, ולכך לבר קפרא נשאר רק האיסור של הזרות או בעל מום וכדלקמן, ואילו לר' חייא יש כאן גם את האיסור של מה שלא

דף לד ע"ב

האכילה עצמה, אלא על מה שבדרך אגב גם הוציאו לחוץ, וא"כ היה לרב יהודה לומר דמשנתינו כרבנן ולא רק כר"מ, וצ"ע.

קלט. בגמ' אמר ר"נ אמר רבה בר אבא שבעלו ושנו. צריך ביאור באיזה אופן מיירי ששנו, והרי מיד אחר בעילה ראשונה אסור לו לבעול פעם שניה דהרי נעשית נידה, ולומר דהמתין עד שתטהר מנידתה ושוב בעל, זה לא מסתבר שיטעה בה כ"כ הרבה זמן, ואין לומר דבאמת בעל מיד פעם שניה באיסור, דמניין לר"נ דבעברו איסור מיירי כאן, דהרי המשנה אמרה הוראה כללית ולא מסתבר דרק בבעלי עבירה מיירי כאן במשנה. ודוחק לומר דמשנתינו סברה כר' יהודה דלקמן דסבר דכלה לא נטמאת בביאה ראשונה, דהרי חכמים חלקו עליו ולכאורה המשנה כחכמים סברה ולא כיחידאי, וצ"ע.

קמ. בגמ' וימת גם אותו אף הוא באותו מיתה מת בשלמא אונן משום לו לא יהיה הזרע אלא ער וכו'. היינו דמכך שבאונן שמת שני נאמר וימת 'גם' אותו, משמע דכבר ער אחיו גם מת בשביל איסור זה, ממילא ברור לנו מה היא דגם את אונן המית בשביל זה דהיינו משום השחתת זרע כאחיו. אבל באמת קשה למה מדמים את ער ואונן כלל, הרי אונן גם אם עשה האיסור כאחיו, מ"מ לא בשביל סתם זנות ויופי עשה הדבר, אלא משום שלא לו יהיה הזרע עשה כן, וא"כ לכאורה איסורו פחות חמור משל אחיו שלא היה שייך אצלו טעם זה. וצריך לומר דמ"מ כיון דבאותו איסור של השחתת הזרע מיירי, לכך דימו אותם אפי' שאינם דומים לגמרי. ולפי חילוק זה שחילקנו בחומר איסורם ניהא גם איך העיז אונן כלל לעבור על איסור זה כאחיו, דלכאורה יקשה איך לא פיחד למות כאחיו בשביל איסור זה,

ולפי החילוק הנ"ל מתורין, דהיה לאונן הו"א דהיות והוא לא עובר על האיסור בשביל יופי גרידא כאחיו לא ימות בשביל זה, לכך העיז ועבר עליו, אבל למעשה באמת גם איסורו חמור ביותר ולכך המית הקב"ה גם אותו.

קמא. בגמ' ההיא דאתיא לקמיה דרב יוסף אמרה ליה ר' שהיתי אחר בעלי עשר שנים וילדתי וכו' אמרה ליה לנכרי נבעלתי. צריך ביאור דאם היה המעשה שנבעלה לנכרי, איך העיזה פניה לבוא לרב יוסף לומר דשהתה וילדה, וכי לא פחדה שיגלה מה שנבעלה לנכרי. ועיין בריטב"א דביאר דלא מיירי כאן שממש נבעלה לנכרי, אלא מיירי שרק נתאוותה לנכרי, ודי בזה שלא תהא עקרה, וכמו דאמר רב נחמן דרק אם אין בדעתה לינשא אז נעשית עקרה. ולפי זה ניהא איך העיזה פניה לקמיה דרבי יוסף, דלא נבעלה לנכרי ממש, ומה שבאת להלין על דברי חכמים הוא משום דהיה לה הו"א דכיון דלא

נבעלה ממש גם בה אמרו חכמים דבריהם, ולכך אח"כ כשאמר לה שלא תוציא לעז הבינה דבשביל תאוה שהיה לה ילדה אח"כ ולא נעשית עקרה. רק דצריך ביאור למה חשבה כלל להוציא לעז ומה חשש יש כלל מדבריה, דהרי אם כפי שאמרו בגמ' דרק בלא היה בדעתה לינשא נעשית עקרה, א"כ לא תוכל להוכיח שלא היה בדעתה לינשא, ולא יהא בדבריה לעז, וצ"ע.

דף לה ע"א

קמב. בגמ' אמר רב גידל אמר רב הוראת שעה היתה מכלל דהואי אלא כהוראת שעה היתה וחילוף לא שביח. היינו דהקשו בגמ' איך יכול רב גידל אמר רב לומר דהוראת שעה היתה, וממילא לומר דאין זה הלכה לדורות, הרי מלשון המשנה משמע דרק אמרו דין באם יקרה מקרה כזה וכזה, ולא במקרה שקרה מיירי, וא"כ ודאי לדורות אמרו הלכה זו ואין זה הוראת

פרק ד
דף לה ע"ב

שעה, ועל זה תירצו בגמ' דדין זה הוא כהוראת שעה, והיינו דאפי' דלא מיירי בהוראת שעה מ"מ לא קבעו הלכה זו לגמרי ושיהא נוכל ללמוד מכך לדינים אחרים, דדווקא כאן לא גזרו כיון דחילוף בחופה לא שכיח הוא, אבל בשאר דינים כן גזרינן קטנה אטו גדולה.

קמג. בגמ' אלא אמר אביי אשה מזנה מתהפכת שלא תתעבר. היינו דזה טעמו של ר' יוסי דלא חושש בשום אופן של ביאת זנות להמתין ג' חדשים מחשש עיבור, דהאשה מתהפכת ואינה מתעברת. אבל קשה דכשלמא אשה המזנה מעצמה ניחא לומר דמתהפכת, והיינו דיודעת מה לעשות כדי שלא תתעבר, דעושה הדבר מרצונה ויודעת לזוהר שלא תתעבר, אבל באנוסה ומפותה דלא מרצונה עשתה הדבר, מניין לנו דיודעת איך להתהפך ושלא תתעבר, וכי אפשר לסמוך על כל אשה בעולם שתדע איך להתהפך כדי שלא תתעבר, ואיך לא חשש ר' יוסי לאופן שלא תדע, וצ"ע.

קמד. בגמ' בשלמא לדידי דאמינא חליצת מעוברת לא שמה חליצה וכו' היינו דקתני יקיים וכו' אלא לדידך רצה יוציא רצה יקיים מיבעי ליה. היינו דלר' יוחנן כיון דביאתו היתה ביאה אינו צריך לחזור ולקיים בשביל מצוות ייבום, ואם רצה יכול גם להוציא. אבל קשה דהרי גם לר"ל יש להקשות כן למה דווקא יקיים אמרו לו, הרי אם רצה יכול לחלוץ לה ולא לקיימה, ולמה אמרו דדווקא ייבום בעינן והיינו יקיים, דהרי לשיטתו לא היה כאן עדיין לא ייבום ולא חליצה ויכול לעשות שניהם. ואולי לר"ל אפי' אין ביאתו ביאה והיינו כדי לקיים בזה מצוות ייבום, מ"מ יש בביאתו כוח כמו מאמר וכדומה, דממילא אם ירצה לחלוץ לה יהא צריך גם גט כמו במאמר, ולכך אמרו לו שיקיים וממילא אם ירצה להוציאה יוכל לגרשה אחר הקיום בגט לבד, ולכך לא

אמרו לו כאן האופן של חליצה
כיון שיש בה יותר טירחא, וצ"ע
בזה אם שייך בשביל ביאה
להחשיבו כמאמר או בדומה לו.

קמה. בגמ' ואי ס"ד ביאת מעוברת
שמה ביאה אמאי לא תנשא
צרתה תיפטר בביאה של
חבירתה. היינו דממה נפשך יש
לך להתיר צרתה בביאת
מעוברת, דהרי אם יהא הוולד
בן קיימא, אפי' שביאת
המעוברת תתבטל למפרע, מ"מ
כבר תהא צרתה מותרת לינשא
ג"כ למפרע, דהרי אין כאן
מצוות ייבום דיש כאן בן, ואם
לא יהא הוולד בן קיימא תיפטר
בביאת מעוברת, וא"כ למה לא
תינשא צרתה.

דף לו ע"א

קמה. בגמ' אלא אמר רבא הכי קאמר
וכו' והולד אינו פוטר עד שיצא
לאויר העולם. היינו דרבא בא
לתרץ דלא כמו שסברנו בהו"א
דצרתה מותרת לינשא ממה
נפשך, דאם הוולד בן קיימא לא
הייתה צרתה חייבת בייבום

ובחליצה ולכך מותרת לינשא,
ואם אין הוולד בן קיימא תיפטר
בביאת חבירתה, דבאמת על
הצד שהוולד בן קיימא אין לה
היתר כלל, דבאופן כזה לכו"ע
אין ביאת מעוברת ביאה, וגם
הוולד עצמו אינו פוטר עד
שיצא לאויר העולם, ולכך
אסורה לינשא.

קמז. בגמ' ולטעמיך תחלוץ ותנשא
לאחר ט' אלא בר מינה דההוא.
היינו דאם החשש היא שתחלוץ
בזמן שצרתה מעוברת ובא
לומר דאין חליצת מעוברת הוה
חליצה, א"כ למה אחר ט' לא
תחלוץ, הרי כבר לא יהא בה
חשש מעוברת, וא"כ למה אמרו
שלא תנשא עד שתדע דמשמע
אפי' אחר ט' כל זמן שלא תדע
בבירור. אבל באמת קשה דהרי
אפשר דמה שאסרו לה לחלוץ
גם אחר ט' היא משום דלא
ידעינן עדיין אם ילדה צרתה
ומותרת היא לינשא גם בלא
חליצה, או שלא ילדה וכבר
אינה מעוברת וממילא צריכה
ייבום או חליצה. וצריך לומר
דאפי' אם זהו הטעם דאסרו לה

לינשא אחר ט', מ"מ חליצה היה אפשר להתיר לה לעשות ולינשא אח"כ, דממה נפשך כבר תהא מותרת לינשא, או משום שילדה צרתה, או משום שכבר חלצה, ומכך שלא התירו לה כן, משמע דלא מיירי כאן בחשש שהחליצה שבזמן עיבורה של צרתה אינו חליצה, אלא מטעם אחר הוא וכדלקמן.

קמח. בגמ' המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להם את הבכור דבריו קיימין. ביאר רש"י דהטעם דדבריו קיימין הוא משום שנתן להם הנכסים בתורת מתנה, ולכך יכול לחלק נכסיו איך שירצה, אבל בתורת ירושה לאחר מותו לא יוכל לבכר וכו'. אבל קשה דאם בתורת מתנה כן יכול לבכר ולתת למי שירצה כמה שירצה, מה יועיל לן איסור שאמרה תורה לא יוכל לבכר את בן האהובה, הרי יתן להם בתורת מתנה וכן יבכר את בן האהובה, ומה הועילה תורה בתקנתה. וצריך לומר דרק בדין ירושה מיירי תורה, ואין זה

תקנה רק על עצם נתינתו לבניו, דהרי בכל גוונא יכול הוא בחייו לתת לבן האהובה יותר, ולא מצינו איסור בזה, אלא דכאן מיירי רק לגבי חלוקת נכסיו אחר מיתתו דעל זה אמרו דלא יוכל לבכר אלא חייב להכיר בבן השנואה כבכור.

קמט. בתוד"ה משום ירושה בא"ד והא דכתיב לא יוכל לבכר היינו דווקא חלק בכורה אבל חלק פשיטות יכול. היינו דרק הדין של הבכור מה שהוא מקבל שני חלקים בזה אמרו לא יוכל לבכר ולתת לאח אחר שני חלקים במקומו, אבל לגבי דין שאר האחים הפשוטים בהם כן אפשר לבכר אחד מן האחים יותר מן האחרים ולתת לו יותר. רק דלפי זה עדיין קשה איך נדע כמה בעינן לתת לבכור, דלפי מי נחשבן שני החלקים, השני חלקים הם מהאח הפשוט שקיבל יותר מכולם, או שני חלקים ממה שקיבלו שאר האחים הפשוטים. ונראה דבאמת לא לפי חשבון זה ניתן לו ולא לפי חשבון זה, דבאמת החשבון הוא

שצריך ליתן לו שני חלקים מכל הנכסים שהשאר אביו אחריו, ורק אח"כ אפשר לחלק שאר הנכסים לשאר האחים, ובוה יכול כבר לבכר את האחים הפשוטים איך שנראה לו וכנ"ל.

דף לו ע"ב

קנ. בגמ' האב אינו יכול למכור מפני שנתנן לבן וכו' מכרן האב מכורין עד שימות הוא. ביאר רש"י דמכר האב זכות הפירות של נכסיו עד שימות הוא. אבל לכאורה קשה דאם זכות הפירות יכול האב למכור דהם שלו עדיין, למה לא אמרו בהדיא דיכול לכתחילה למכור זכות הפירות עד מיתתו, ולמה אמרו בתחילה דהאב אינו יכול למכור דמשמע כלל לא, וצ"ע.

קנא. בגמ' ור"ל אמר קנה לוקח קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי. היינו דהיות וקנין פירות של האב אינו כקנין הגוף, לכך מה שמכר הבן את חלקו קנה בזה לוקח את השדה דכל החלק של גוף השדה של הבן היתה. אבל

קשה דגם את חלק הגוף של הבן עדיין לא לגמרי שלו היתה, דהרי האב נתנן לו מהיום ולאחר מותו, ועדיין לא מת ועדיין לא הושלם העברת השדה לבנו, וא"כ גם הויז מן הפירות יש לו לאב עדיין חלק בגוף השדה, וא"כ איך מכירת הבן מכירה וקנה לוקח. וצריך לומר דבאמת מה שאמר האב מהיום ולאחר מותי היינו שאת גוף השדה נותן לו עכשיו מיד, ורק חלק הפירות נותן לו לאחר מותו, ולכך כשמכר הבן עכשיו את השדה קנה לוקח, כיון דלאב כבר אין חלק בגוף השדה.

קנב. בגמ' תנא משום ר' אליעזר אמרו יוציא בגט. ביאר רש"י דקנס הוא דקנסינן ליה רבנן על שכנס ספק אשת אח. אבל קשה דמאי הוה ליה למיעבד, דמניין לו שהיתה מעוברת, הרי במשנה מיירי שלא ידע שהיא מעוברת דהרי כתיב 'נמצאת' מעוברת היינו שמצאו אח"כ שמעוברת היא, ולמה יגיע לו קנס על כך. וצריך לומר דמיירי שכנסה בתוך ג' חדשים דעדיין

לא הוכר עיבורה, ועל זה שלא המתין וכנס מיד קנסינן ליה, דהרי היתה יבמה זו בספק אשת אח דהרי אפשר שמעוברת היא. **קנה. בגמ' ר"מ דתניא לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו.** צריך ביאור מה האיסור לישא מינקת חבירו, דהרי אם החשש שתתעבר ויעכר חלבה ויסתכן התינוק, א"כ למה רק לישא אסור, הרי החשש היא גם באדם אצל אשתו שלא יבוא עליה שמא תתעבר וכנ"ל, ועל זה באמת אמרו לעיל בתוס' דיכול בעלה לבוא עליה ומשמשת במוך, ובכך אין חשש שתתעבר, וא"כ למה כאן לא נתיר לו לישא אשה זו ותשמש במוך. ואולי ביאה שקונה בה בעינן שתשמש כדרכה בלא מוך, ולכן חיישינן שבביאה ראשונה שיקנה בה תתעבר ויסתכן התינוק.

קנה. בגמ' אמר רבא ולדברי חכמים יוציאה בגט. היינו דגם לחכמים החולקים על ר"מ דאח"כ מותרת לו, מ"מ עד שתהא מותרת לו צריך להוציאה בגט.

לכאורה לפי זה קשה, דא"כ משנתינו דאמרה כאן דבאין הוולד של קיימא יקיים כמאן אזלה, דהרי בין לר"מ ובין חכמים עד שתפיל הוולד או שימות אסורה לו וצריך להוציאה בגט, ולפי איזה שיטה אמרו כאן יקיים בלא גט כלל. ואין לומר דעכשיו מיירי שכבר הוולד כבר נפל דהרי אל"כ מנין לנו שאינו בר קיימא, וממילא לכך יקיים, דלחכמים כיון דכבר אין כאן וולד ואין חשש שיסתכן אין צריך להוציא, דכל מה שאמרו להוציא היה שלא יבוא עליה בזמן האיסור, אבל עכשיו כבר מותרת לו לגמרי. וזה אין לומר כלל דהרי היה לו כבר להוציא מיד שהוכר עוברת ולמה לא הוציא עד עכשיו, וצ"ע.

דף לו ע"א

קנה. בגמ' א"ל נשי דידן לשבעה ילדן א"ל נשי דידכו הוו רובא דעלמא א"ל הכי קאמינא וכו'. צריך ביאור דאפי' דלבסוף ביאר דבריו דכן יש כאן ספק השקול,

וזה משום דאיתרע חזקתה מרובא דעלמא, דהרי לא הוכר עיבורה וכדלקמן, מ"מ על קושייתו של רבא נשי דידכו הוו רובא דעלמא לא תירין רב נחמן כלום, ומה באמת היה התו"א שאמר לו נשי דידן לשבעה ילדן.

ואולי לרב נחמן היה התו"א דאם נשי דידן ילדן לשבעה כך הוא מצוי הרבה בכל העולם, וממילא הוה בזה לבד ספק השקול, ולכך יש לחשוש לזה, אבל אחר שאמר לו רבא דבכל העולם אין זה מצוי, וממילא נשי דידן אינם ראייה לעולם ולזה אין צריך לחשוש, לכך תירין תירוין אחר דהספק הוא כנ"ל משום דאיתרע חזקתה מרובא דעלמא.

קנז. בגמ' כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי הלל שנה וכו' ואת אמרת הלכה כר' אלעזר. צריך ביאור מה תמה עליו שמואל כ"כ, וכי משום שחלל שנה דלא כר' אלעזר א"א לומר דהלכה כר' אלעזר, דמי הכריחו לפסוק הלכה כהלל ולא כר' אלעזר, הרי תנא הוא ופליג, ואם רוצה שמואל לומר דהלכה

כהלל ולא כר' אלעזר היה לו לומר בפשיטות דהלכה כהלל ולא כר' אלעזר, אבל אין תימה לומר כר"א משום דברי הלל עצמם, והראיה שרב באמת לא פסק כהלל אלא כר' אלעזר, וצ"ע.

דף לו ע"ב

קנז. בגמ' מנא אמינא לה דכל ספיקא לראב"י כודאי משוי ליה דתניא וכו' ונתמלא כל העולם כולו ממזריין. ביאר רש"י דהראיה דחזינן דמספק קרו להו ממזרים. לכאורה קשה איך אפשר לומר דמה שאמר ראב"י ממזרים דעל ספק איירי ויהא דינו כממזר, וכי יש התו"א לומר דלראב"י אם יקרו מקרים שישא אדם כמה נשים ולא ידע מי הם דנאסור את כל העולם מספק שמא ממזרים הם, ויהא דינם כממזר ודאי, הרי ודאי א"א לומר כן, ומן ההכרח לומר דמיירי כאן ראב"י רק בחשש שבאמת יהיו ממזרים, והיות דא"א לנו לידע מי הם הממזרים

לכך מספק אין לאסור אף אחד, ואדרבא יש ראייה מכאן דלראב"י אין דין ממזר אלא למי שהוא ודאי ממזר, דלא מסתבר שיאסור את כל העולם כולו, וצ"ע.

קנת. בגמ' ואיבעית אימא לרבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו דאמר מר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו. צריך ביאור דהרי מה שתירצו עכשיו דרק יחודי מייחדי להו, היינו משום דאסורים בביאה משום דם הימוד, וא"כ מה פת בסלו איכא כאן, הרי היא אסורה עליו משום דם הימוד, ומה יועיל להם כל נישואין אלו כלל. וצריך לומר דפת בסלו עדיין איכא, כיון דיכול להמתין עד שיעברו שבעה נקיים ותהא מותרת לו, ואפי' שלא היה בדעתו לישאר כאן כ"כ הרבה זמן, דהרי זה היה כל הקושיא דאיך מותרת לו, דאם כן היה בדעתו לישאר הרבה זמן מה היה הקושיא כלל, מ"מ עכשיו בשביל פת בסלו די בכך, דאם יתגבר עליו יצרו ידע שיש אפשרות בידו להמתין עוד

כמה ימים כאן ותהא מותרת לו. אבל עיין בתוד"ה יחודי בעלמא דכתב דאם יש חשש של דם הימוד גם אסור לו להתייחד עמה, וא"כ איך נשאו נשים אלו ליחודי בעלמא. ועיין שם שביאר באופן אחר דמה שיש כאן פת בסלו הוא משום שהיות ורק ליחודי נשאה, ממילא אין כאן חשש הימוד, ולכך אם היה רוצה יכול לבוא עליה.

קנט. בגמ' תנא ראב"י אומר לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה משום שנאמר אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח איתך. צריך ביאור דלכאורה מימרא זו סותרת מה שהביאו עכשיו המנהג של רב ור"נ לינשא לאשה ליומא, דהרי שם ודאי מיירי שרוצה אחר כמה ימים לגרשה, ואיך ישא אותה כלל, והרי אל תחרש על רעך רעה כתיב. ועיין במאירי דביאר הדברים דדווקא כשהושב בלבו לגרשה ואינו אומר לה, באופן הוא דאסור לו לישא אותה, אבל אם אמר לה בהדיא קודם דנושא אותה רק לכמה ימים מותר,

דאינו עושה לה רעה בזה, דממילא לא חשבה לישראל עמו לבטח וכדכתיב בקרא, ובפרט באופן זה דמיירי שכבוד הוא לה לינשא לגדול הדור לכמה ימים, דודאי אין בזה תחרש על רעך רעה.

קס. בגמ' אמר להו רב משרשיא מי דמי התם אינהו ודאי ואיהו ספק הכא אידי ואידי ספק. ביאר רש"י דהם ודאי משום דיודעים מכוח מי הם באים לירש, דיודעים הם מי אביהם. אבל קשה דעדיין אינם בודאי יורשים, דאפי' אם יש להם ודאות מי אביהם, מ"מ אינם יודעים בודאי דהאח שמת הוא אחיהם, דהרי אפשר דהוא בנו של הראשון, וכך אפשר דהוא בנו של השני, ומה שאמרו דאינהו יורשים, בפשיטות אין זה משום שהם ודאי יורשים, רק שהוא כממון המוטל בספק בין בני הראשון לבני השני, ולכך חולקים ביניהם בשוה מחמת הספק. ונראה דהביאור הוא דאפי' דאינם בדין יורשים בודאי, דהרי רק מחמת הספק

הם יורשים, רק מ"מ המציאות הוא דודאי הם יורשים חלק מדין יחלוקו, ומשא"כ הכא אינם במציאות ודאי יורשים, לא הבן הספק ודאי יורש דהוא צריך להביא ראיה שהוא בנו של הראשון, ולא בני היבם ודאי יורשים, דהרי בשביל לירש הם צריכים להביא ראיה שהבן הספק אחיהם הוא, דהרי חלק אביהם מן אחיו המת מספק נטל.

קסא. בתוד"ה יחודי בעלמא בא"ד ומשום נושא אשה במדינה אחרת נמי ליכא למיחש וכו' היה מוליכה לעירו. לכאורה קשה מה הוקשה לתוס' מהנושא אשה במדינה אחרת, הרי כבר תירצו דשאני רבנן דפקיע שמייחו, ועיין בתוס' ביומא (יח: ד"ה יחודי) דביאר שלשון הגמ' הכריחו לתרוץ תירוץ אחר על הנושא אשה, ועיין"ש. ועיין במהר"ם שביאר דהקושיא היה דהיות ויש להם איסור של הנושא אשה וע"פ התוס' ביומא הנ"ל, ממילא אין זה פת בסלו, דהרי היא אמורה עליו, ואיך

יועיל לו, ולזה תירצו דאם היה בא עליה היה מוליכה לעירו. אבל באמת התירוץ של תוס' קשה, דלמה דווקא ברבנן אומרים דליכא למיחש דיקחנה לעירו, והרי בכל אדם אפשר לומר כן, ולמה נאסור על כל אדם לישא אשה בכמה מקומות. ואולי החילוק בין שאר אינשי לרבנן בעניין זה, הוא דשאר אינשי אולי לא תתרצה האשה לבוא עמו, דרוצה לישאר במקומה, אבל לרבנן דפקיע שמייהו וכבוד הוא לה ודאי תתרצה לבוא. ועוד אפשר לומר דדווקא על רבנן סמכינן דיזהרו משום חשש ממזרים לקחתה עמם, אבל שאר אינשי לא סמכינן בזה, ולכך אסרו הדבר לגמרי.

דף לח ע"א

קסב. בגמ' עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא משום דאמר ליה וכו' מהדרנא שטרא למרייהו ולא מצית לאשתעווי דינא בהדייהו אבל הכא מי איכא למימר הכי. היינו דעולה מכאן דאם אין

אפשרות להחזיר הבעלות לבעה"ב הקודם, אין לבעה"ב של עכשיו טענה לדחות את בעל דינו, וממילא הדר דינא. ולפי זה צריך לומר דה"ה במקרה של מכירת השדה, דאם בעה"ב הקודם אינו בעולם, וא"א להעביר בעלות אליו עכשיו, ממילא אין לקונה טענה כנגד בעל דינו, ולכך גם שם יהא הדין לר' ירמיה דהדר דינא, וצ"ע בזה אם כך הוא באמת.

קסג. בגמ' ספק ובני יבם שבאו

לחלוק בנכסי סבא וכו' פש לחו דנקא הוי ממוזן המוטל בספק וחולקין. עיין ברא"ש שכבר הקשה למה יהא הספק מתחלק עמהם באותה שישית, הרי אם אביהם היה חי לא היה מגיע לו מזה כלום, ולמה עכשיו כהגיעו בניו ותבעו בשמו לא יגיע להם כולו כמו אביהם. ותירץ שם דהיות ועכשיו לכו"ע ספק זה הוא יורש של הסבא, ונחלקו רק מכוח מי הוא יורש, אם מכוח הראשון הוא יורש או מכוח אביהם, לכך הוי נספק השקול ויחלוקו. אבל עדיין צריך ביאור

דהרי כל מה שמסכימים בני היבם שהוא יורש הוא מכוח היבם, וא"כ עדיין למה לא יהא להם כוח כאביהם לדחותו מחלק הראשון לגמרי, וצ"ע.

קסד. בגמ' אמר עולא רישא דנפלה כשהיא ארוסה וסיפא דנפלה כשהיא נשואה. לכאורה קשה דאם יש חילוק בין ארוסה לנשואה, למה חילקו במשנה בין בחייה למתה, היה למשנה לחלק בין ארוסה לנשואה בין מהיים ובין במיתה, ולמה חילקו בין חיים למיתה. ואולי באמת קושיא נכונה היא, אבל עיין לקמן דכבר הקשו בגמ' למה לא נחלקו ב"ש בחייה ולפירות, ומחמת כך חזרת בה הגמ' דמיירי רק בנשואה ולא בארוסה, וממילא כבר מתורץ גם קושייתינו, והיות והיה לגמ' קושיא טובה יותר לכך לא הקשו מה שהקשינו.

דף לח ע"ב

קסה. בגמ' דלמא כתובת אשה שאני משום חינא ולותביה כתובה

דמתניתין. עיין רש"י דביאר דהחינא הוא היינו כדי שתתמצה אשה לינשא, ואם לא תקבל כתובתה בקל לא תתמצה. אבל לפי זה צריך ביאור למה אח"כ הקשו על אביי ולותביה כתובה דמתניתין, והיינו דביאר רש"י שבמתה לא חיישינן לחינא משום יורשין, ורק כשיורשיה נקיבות חיישינן לה, דלכאורה למה באמת לא חיישינן לה, הרי אם לא יתן הכתובה ליורשים אולי לא תתמצה האשה לינשא לו מתחילה וכנ"ל. והיה אפשר לפרש דהחינא שאמרו היינו שתמצא האשה עצמה חן בעיני אנשים שיסכימו לינשא לה, ואם לא תקבל כתובה א ירצו לינשא לה, ולכך במתה לא חיישינן כיון דממילא לא תינשא עכשיו, ולכך בשיורשיה נקיבות כן חיישינן לה דהרי גם לבנותיה לא ירצו לינשא אם לא יהא להם ממון, אבל לפי ביאור רש"י יקשה. ואולי יש לומר דגם לשיטת רש"י ניהא מה שבמתה לא חיישינן לחינא, וזה משום

דהאשה לא איכפת לה כ"כ
שלא יתן הכתובה ליורשיה, ורק
בחייה איכפת לה מאוד שיתנו
לה כתובתה. רק דעדיין קשה
לפי רש"י למה בשיורשיה
נקיבות כן חיישינן לה, והרי
לאשה עצמה לא איכפת כ"כ
וכנ"ל. ואולי גם זה יש לתרץ
דכשיורשיה נקיבות כן איכפת
לה לאשה על כתובתה אפי'
אחר מיתתה, דחוששת שלא
ימצאו זיווגן בשביל כך, ולכך
חיישינן לה.